

Punt de Vista

EL PUNT AVUI+

JOAQUIM VIDAL I PERPINYÀ, president
LÍDIA VIDAL I JUVENTENCH, vicepresidenta
JOAN VALL I CLARA, conseller delegat
ALBERT PARÍS I FORTUNY, comunicació

LA DÈRIA ANTIGA DEL
CANIBALISME MANTÉ UNA
MORBOSA CAPACITAT D'ATracció

Antoni Dalmau

Escriptor

El cor menjat

Un article recent de Quim Monzó ens posa sobre avís d'un cert retorn al canibalisme, cosa com a mínim sorprenent. Per si fos poc, el mateix dia lleixo que la cadena nord-americana NBC es disposa a rodar una sèrie que portarà el títol d'*Hannibal* i que farà reviure a les pantalles de televisió –suposo que amb més deteniment i complaença– les *gestes* del personatge terrorífic i inoblidable que va protagonitzar Anthony Hopkins i que tantes hores de malson ens va donar. Quina dèria tan macabra, pensava...!

UNA DÈRIA ANTIGA, TANMATEIX, i que d'alguna manera manté una morbosa capacitat d'atracció. Ho tinc comprovat: quan vaig per aquests mons de Déu fent conferències i parlo al públic que m'escolta de les peripècies dels trobadors i dels joglars, la part que més els sorprèn i els fascina és quan els explico la *Vida* del nostre Guillem de Cabestany, que no és altra cosa que una versió d'una llegenda medieval àmpliament estesa per tot Europa des del segle XII i que coneixem com "el cor menjat", una llegenda que ara veig que també ocupa l'atenció de Laura Borràs en el seu darrer llibre, *Dos amants com nosaltres*. Aquesta *Vida*, com és prou sabut, explica la venjança de Ramon de Castell Roselló, un espòs engelosit per l'amor més o menys platònic de Guillem de Cabestany envers l'esposa del noble, missenyora Saurimonda. El marit *gilós*, fidel a un dels tòpics més consistents de l'amor cortès, acabarà matant amb traïdoria el trobador i li farà extreure el cor i tallar-li el cap. Després farà rostir la víscera i cuinar-la amb pebre, i la donarà a menjar a la pobra i espaordida dama, que al començament no sap pas el que té dins el seu plat. Allò que explica després la *Vida* no té pèrdua: "I quan la dama ja se'l va haver menjat, Ramon de Castell Roselló li va dir: «Sabeu el que heu menjat?» I ella li va respondre: «No, sinó que era una vianda molt bona i saborosa.» I ell li va dir que el que havia menjat era el cor de Guillem de Cabestany; i perquè s'ho cregués millor, va fer portar el cap davant d'ella. I quan la dama ho va veure i ho va sentir, va perdre la vista i l'oida. I quan va tornar en si, va dir: «Senyor, m'heu donat una menja tan bona que mai més no en menjaré cap altra.» I, quan ell la va sentir, va córrer amb la seva espasa i volia colpejar-la en el cap;

CRISTINA LOSANTOS

i ella va córrer cap a un balcó i es va deixar caure daltabaix, i així va morir."

QUE AQUESTA VIDA ÉS FALSA ho sap tothom, també, i ho proven, segons lleixo, tres fets incontestables i acreditats

Molts autors van adoptar en diverses versions la llegenda del "cor menjat", àmpliament estesa per tot Europa des del segle XII

en la documentació de l'època: primer, que l'autèntica Saurimonda va enviuudar de Ramon i es va tornar a casar el 1210; segon, que Guillem de Cabestany va acudir a la batalla de Las Navas de Tolosa el 1212, i tercer, que el rei Alfons I, que s'esmenta en les versions més llargues de la *Vida*, hauria mort un any abans del casament de Saurimonda amb Ramon. Però no hi fa res: ja se sap que aquestes *Vides* tardanes dels trobadors no pretenien explicar la veritat de la biografia dels poetes ja desapareguts, sinó simplement evocar-ne la llegenda i les gestes tal com havien estat recollides per la tradició popular.

DE MANERA QUE NO CAL FER GAIRÉS escarafalls al voltant de coses literalment tan esgarrifoses, però que el nostre llegendaria ha conreat i divulgat de manera tan impassible i tan galana. I no sols el

nostre: molts autors van adoptar en els segles posteriors aquesta mateixa llegenda en diverses versions. La llista, que no crec pas que sigui completa, és prou llarga i ben il·lustre: Dante, Boccaccio, l'autor anònim de *Curial e Güelfa*, el marquès de Sade, Walter Scott, Stendhal o Mujica Laínez (a *El Unicornio*, 1965). Fins i tot, i això ja no és tan conegut, va recrear literàriament aquesta llegenda un home com Albino Luciani, el que va ser el papa Joan Pau I durant tan sols 33 dies, i que va morir deixant una aura profunda de misteri rere seu. D'altra banda, i tornant un moment al cinema, el mateix film *Hannibal* (1999), que és la continuació d'*El silenci dels anysells*, ens mostra com el doctor Lecter, abans de continuar amb la seva habitual sèrie d'assassinats antropòfags, recita, amb tota la intenció, el sonet de Dante *A ciascun'alma presa e gentil core*, en el qual Betriu es menja el cor del poeta.

TOT PLEGAT, I PERDONEU LA DIGRESSIÓ final, em fa pensar que això és ben propi de la concepció de la vida que tenim en aquesta part de món, en aquesta franja d'Europa tan influïda pel catolicisme romà. L'antropofàgia ens repugna, però les sales de cinema s'omplen d'espectadors àvids d'aquesta mena d'emocions. Les coses obscures i els misteris insondables, començant per la mateixa mort, són apartades de nosaltres amb un rebuig grandiloqüent, però al mateix temps ens atreuen de manera morbosa en alguns dels seus aspectes. Blasmem de paraula la violència i en canvi en fem a la pràctica un element inseparable de les nostres vides, en un grau extrem i brutal a les sèries de televisió i al cinema, mitjans d'entreteniment que posem a l'abast d'aquests mateixos infants que a vegades volem sobreprotegir d'una manera exagerada. I així tantes altres coses que reconeixem com a més o menys abominables, però que tenen carta de naturalesa entre nosaltres per un instint quasi inexplicable d'atracció/repulsió que sovint no controlem d'una manera adequada. Un puritanisme ridícul i una comprensió abusiva, tots dos francament excessius, alternen en les nostres actituds més quotidianes. De manera que faríem bé d'estalviar-nos una mica tanta falsa gesticulació, tanta hipocresia de vestits falsament esquinçats, tant d'escàndol aparent, i mantenir un grau més alt de coherència entre allò que prediquem i allò que fem...